

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА» У ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливе завдання, котре постало нині перед системою вищої освіти України, полягає в підвищенні рівня ефективності навчання студентів. Впроваджуючи нові знання, педагоги потребують забезпечення їх новими технологіями. Без знань мультимедійних технологій, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією неможливо стати сучасним спеціалістом, котрий володіє своєю професією. Впровадження мультимедійних технологій у навчальний процес вищих навчальних закладів дозволяє підвищити якість знань, посилити мотиваційний аспект, а на цій основі і пізнавальний інтерес у студентів до підвищення рівня фахової підготовки.

Інноваційні технології в освіті – це, насамперед, інформаційні й комунікаційні технології, нерозривно пов'язані із застосуванням комп'ютеризованого навчання.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемами інноваційних технологій займаються такі дослідники, як Н.Басова, С.Ветров, М.Кларін, І.Підласий, Ж.Поплавська, Д.Стетченко, В.Гинний, В.Шукшунов. Застосування у педагогіці нових інформаційних технологій розглядали у своїх дослідженнях В.Безпалько, А.Нісімчук, І.Підласий, О.Шиян та інші. Однак, недостатньо уваги приділяється застосуванню комп'ютерів у вивченні іноземної мови з метою розвитку навичок комунікативної компетенції.

Мета цієї статті – розглянути можливості застосування мультимедійних технологій в процесі викладання дисципліни «Іноземна мова».

Виклад основного матеріалу дослідження. У ВНЗ України постійно поширюється використання автоматизованих навчальних курсів (АНК) вивчення іноземних мов (ІМ).

Методика використання комп'ютерів у навчанні ІМ виявилась перспективним напрямком [1, 4, 7]. Традиційні форми контролю навчальної діяльності – письмова контрольна робота, усне опитування, диктант, твір, переказ та іспит – недостатньо об'єктивні, точні та оперативні. Комп'ютеризоване навчання ІМ дозволяє контролювати навчальну діяльність студента з високою точністю і об'єктивністю, здійснюючи постійний зворотний зв'язок.

Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіо-візуальний формат, надають такі можливості, які традиційні підручники надати не можуть.

Н.Ротмістров вважає, що нові комп'ютерні технології дозволяють підійти до перетворення ЕОМ у сильний засіб освіти, в якому змодельовані всі аспекти процесу навчання – від методичного до презентаційного [6, с.89].

Наявність таких засобів дає викладачам можливість планувати такі види діяльності, які вносять елемент зацікавленості в навчальний процес. Вони дозволяють створити активне кероване комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання. Взаємодія студента з комп'ютером, таким чином, із простого обміну інформацією або виконання команд перетворюється на багатогранну діяльність у цьому середовищі, завдяки чому перед студентом відкриваються дійсно необмежені можливості [7].

Комп'ютеризоване навчання іноземних мов (КНІМ) має цілий ряд переваг [3]:

- варіативність застосування на різних етапах навчання;
- можливість застосування на будь-якому етапі роботи на практичному занятті;
- навчальний матеріал краще сприймається і легше запам'ятовується студентами;
- економне використання навчального часу;
- індивідуалізація навчання, визначення глибини і послідовності засвоєння, темпу роботи;
- реєстрація даних про студента;
- збір та обробка статистичних даних про індивідуальну навчальну діяльність студентів;
- скорочення видів роботи, що втомлюють студента;
- використання різних аудіовізуальних засобів навчання (графіки, звуку) для збагачення і мотивації навчання, наочного та динамічного подання матеріалу;
- розгалуження послідовності навчання на основі аналізу помилок студента;
- адаптація існуючих навчальних матеріалів до комп'ютеризованих умов навчання;
- створення комфортного середовища навчання;
- впровадження експериментальних досліджень;
- активізація навчальної діяльності студента;
- інтенсифікація навчання та підвищення рівня мотивації;
- формування самооцінки студентів та створення умов для самостійної роботи.

Усі перелічені переваги комп'ютерної форми навчання допомагають вирішити основне завдання мовної освіти – формування в студентів мовної компетенції.

Сучасні АНК ІМ можуть широко використовуватися для ознайомлення студентів з новим мовним матеріалом, новими зразками, на етапі тренування та застосування знань, навичок і вмінь. За їх допомогою студенти мають можливість виконувати такі види навчальної діяльності:

- тренувати правопис;

- вивчати лексичний матеріал;
- удосконалювати розуміння аудіотексту;
- розвивати техніку читання;
- вивчати граматику;
- навчатися писемного мовлення;
- тренувати вимову.

Комп'ютер дозволяє моделювати умови комунікативної діяльності, реалізовувати їх у різноманітних тренувальних вправах ситуативного характеру [1].

М. Варшауер (M.Warshauer) [9, с.1-14] визначає три фази у КНІМ: біхевіористичне КНІМ, комунікативне КНІМ та інтегративне КНІМ.

Біхевіористичне КНІМ відображає біхевіористичні теорії навчання і спирається на тренування і практику, де у ролі викладача виступає комп'ютер (надає інструкції, оцінює). Біхевіористичне КНІМ головним чином спрямоване на засвоєння граматичного і лексичного матеріалу. Недоліком цього методу є те, що він не дає можливості здійснити справжню комунікацію.

Комунікативне КНІМ пов'язане з розвитком комунікативного методу навчання і спрямоване на створення природного середовища для використання мови, навчає граматиці опосередковано, дозволяє студентам створювати власні висловлювання і гнучко реагує на варіантність відповідей студента. Серед програмних засобів, спрямованих на КНІМ, можна назвати мовні ігри, поетапне читання, реконструкцію тексту. Тут комп'ютер все ще є джерелом інформації, однак студенти вже мають більший контроль на відміну від біхевіористично-спрямованих програм.

Інтегровані підходи до КНІМ базуються на двох важливих технологічних розробках: мультимедійних комп'ютерах та Інтернеті. Мультимедійні комп'ютерні програмні засоби дозволяють користувачеві одночасно сприймати візуальну і аудіо- інформацію. Мультимедія також включає в себе і гіпермедію, яка зв'язує мультимедійні ресурси разом і дозволяє користувачам вибирати власний шлях всередині програми.

Мультимедійні засоби дозволяють задіяти майже всі органи чуття студентів, поєднуючи друкований текст, графічне зображення, рухоме відео, статичні фотографії та аудіозапис, створюючи «віртуальну реальність» справжнього спілкування. Доведено, що застосування мультимедійних матеріалів та комп'ютерних мереж скорочує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування через одночасне використання зображень, звуку, тексту зростає на 30-40 відсотків. Однак М. Варшауер [9, с. 1-14] зазначає, що не дивлячись на всі переваги, гіпермедійні засоби значно не вплинули на викладання іноземних мов. Дійсно, більшість мультимедійних програмних засобів створюються комерційними розробниками, які не завжди створюють програми, що базуються на існуючій терії оволодіння другою мовою. Гарний програмний засіб повинен реагувати на «слабкі місця» користувача і

обирати стратегію, яка б дозволила подолати цю «слабкість», включаючи повторення, перефразування, уповільнення темпу, виправлення чи посилення студента до довідкової інформації.

Іншим інтегративним КНІМ є Інтернет, який дає студентам доступ до інформації, включаючи аудіювання, читання і письмо. Студенти можуть працювати в комунікативному середовищі в реальному часі або вибрати засоби, які дадуть їм змогу створити і перевірити повідомлення; зайти на форум і поспілкуватись з одним або декількома співбесідниками. Електронна пошта дозволяє студентам підтримувати зв'язки з носіями мови, спонукає їх до діалогу з ними.

В останні роки у торговій мережі поряд з підручниками, посібниками та зошитами з'явилося чимало АНК, словників та енциклопедій, які можна використовувати для вивчення англійської мови. Програмне забезпечення для вивчення англійської мови розробляється досить інтенсивно. Вже існує велика кількість різноманітних програм і курсів, які підтримують комп'ютерне вивчення англійської мови. Усе існуюче програмне забезпечення можна поділити на такі види:

1. Комп'ютерні словники.
2. Електронні енциклопедії.
3. Програми комп'ютерного перекладу.
4. Автоматизовані навчальні курси з англійської мови.
5. Комп'ютерні мовні ігри.
6. Автоматизовані тестові системи.

Оскільки існуючі наукові літературні джерела розглядають застосування інформаційно-педагогічних технологій як такі, які застосовуються в основному в електронно-дидактичному виді, то відповідно слід визначити наступні основні електронно-дидактичними функції АНК ІМ:

- наочність (забезпечення формування уявлень і понять),
- інформативність (засоби освіти є безпосередніми джерелами знань, тобто носіями певної інформації),
- компенсаторність (забезпечення досягнення мети з найменшими витратами сил та часу),
- адаптивність (підтримування сприятливих умов протікання процесу навчання, преємственність знань),
- інтегративність (можливість розглядати об'єкт чи явище як частину і як ціле),
- інструментальність (забезпечення певних видів діяльності, дій та операцій і досягнення методичної цілі),
- мотиваційність (формування зовнішньої стійкої мотивації учбової діяльності).

Виходячи з вищеназваного, можна сформулювати основні методичні та дидактичні вимоги до АНК ІМ для навчання англійської мови [3]:

- структура навчальних комп'ютерних програм;
- відповідність основним дидактичним принципам навчання: свідомості, активності, комунікативності, індивідуалізації та інтенсифікації;
- довговічність (порівняно з іншими носіями аудіо- та відео інформації);
- використання техніко-дидактичних можливостей комп'ютера: кольору, графіки, звуку, анімації, функціональних шумів, ін.;
- використання мовних ігор;
- організація постійного розгалуженого зворотнього зв'язку зі студентом у процесі виконання комп'ютерних вправ;
- спрямованість на ліквідацію та запобігання типових помилок;
- використання явного та неявного оцінювання результатів роботи студента з курсом;
- використання лексико-граматичного коментаря, граматичних та фонетичних довідників, автоматизованих словників та чітких інструкцій;
- оформлення курсу, доступність, цікавість, ефективність.

При роботі з мультимедійними системами слід поставити ряд запитань, які допоможуть нам уявити себе в «технологічно урізноманітненому робочому середовищі» [8, с.30]:

- Які цілі ми переслідуюємо?
- Що і як ми будемо планувати, створювати, впроваджувати та навчати з використанням мультимедійних систем?
- Які комп'ютерні технології будемо використовувати?
- Коли будемо їх застосовувати – повністю чи частково на протязі заняття, за фіксованим чи гнучким графіком?
- Яка роль викладача у цьому процесі?

Нові засоби навчання і нові інформаційні технології вимагають високу ступінь підготовленості, навченості і готовності викладачів застосовувати різні досягнення інформаційних технологій в процесі навчання. Викладачам слід усвідомити, що без удосконалення і розширення своїх знань і навичок в сфері використання інформаційних технологій вони можуть далеко відстати від своїх учнів і тим самим втратити авторитет викладача. Сучасний викладач – це генератор ідей, організатор, режисер, який визначає ролі і процес навчання, поєднуючи традиційні і новітні методики, прийоми і засоби. Сучасний викладач повинен знайти мотивацію для студента і побудувати його діяльність так, щоб у останнього виникло бажання пізнавати і відкривати нове.

Існують певні проблеми щодо застосування КНІМ, які є загальними для багатьох ВНЗ України. Це, насамперед, недостатня матеріально-технічна база, яка не дозволяє повномасштабно використовувати ПК для вивчення іноземних мов, недостатнє програмне забезпечення, відсутність забезпеченістю відповідними науково-методичними засобами, необхідними для організації самостійної роботи студентів [5, с.2], обмеженість доступу до Інтернету. Однак комп'ютеризація навчання іноземній мові вже почалася і

успішно розвивається. В.Кремень запропонував оголосити 2004-2005 навчальний рік роком посиленої уваги до новітніх технологій навчання. [5, с.2] Нині комп'ютер все більше входить до найближчого інтелектуального оточення студента. Вдале поєднання нових і традиційних методів навчання, набуття інноваційного досвіду сприяє інтенсифікації процесу навчання у нашому університеті.

Висновки з дослідження. Отже, КНІМ з використанням мультимедійних програм значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземних мов у ВНЗі, надає доступ до різноманітних автентичних матеріалів (комп'ютерне подання мовного матеріалу на основі художньої літератури, статей, матеріалів інформаційних сайтів; робота зі словником, ін.), зацікавлює студентів до вивчення іноземних мов, розширює мотивацію студентів до навчання, надаючи їм можливість працювати над мовою у зручному для них темпі, сприяючи, таким чином, індивідуалізації навчання та ефективному оволодінню іноземною мовою.

Застосування засобів мультимедія до навчального процесу неминуче потребує створення й використання нових педагогічних технологій навчання, які повинні будуватися на основі психолого-педагогічних і дидактичних принципів, тому **актуальними напрямками подальшої розробки даної проблеми є** визначення цих принципів та їх теоретичне обґрунтування. В іншому випадку важко розраховувати на ефективне використання мультимедійних технологій у навчальному процесі

Посилання:

1. Аскоянц П.Г. Основи методики створення та застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов / П.Г.Аскоянц, Г.С.Чекаль, П.І.Сердюков.– К: КДПІМ, 2004. – 108с.
2. Гаєвский А. Справочник по программным продуктам / А.Гаєвский, О.Леонтьев – К: Диа Тайп, 1998. – с.187-192.
3. Кужель О.М. Використання персонального комп'ютера у вивченні іноземних мов / О.М.Кужель, Т.І. Коваль // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України: Науково-методичний збірник, вип. 8: Педагогіка/Редкол.: І.І.Мархель (гол.ред.) та ін. – Одеса:Друк, 2001. – 242 с.
4. Нилов О. Английский без репетитора / О.Нилов //Компьютерное обозрение. – 1997. - №27 – с. 35-38.
5. Основні положення доповіді міністра освіти і науки України Василя Кременя.//Освіта. 3-4 березня 2004. - №11. – с2.
5. Ротмистров Н.Д. Мультимедиа в образовании / Н.Д. Ротмистров // Информатика и образование. – 1994. – №4.– с.89-96.

6. Сердюков П.І. Технологія розробки комп'ютерних програм з іноземних мов / П.І. Сердюков. – К: Ленвіт, 2006. – 111 с.
7. Gavalis B. Computers and the EFL Class: Their Advantages and Possible Outcome. English Teaching Forum, Vol. 35, №4, 1998. – 64с.
8. Warshauer M. Computer Learning Networks and Student Empowerment.//System, №24, 1996. – с. 1-14.

Наукові записки /серія «Педагогіка»/ Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка – 2011.-№4 с.134- 138